

Yaşadığımız yüzillik bəşər sivilizasiyasının yüksək nöqtəsi olaraq qəbul edilir və ağıllı, idrakın sivil nöqtəyə yüksəldiyi zamanda insana sui-qəsdin edilməsi, düşünülmüş terrorun tərədiləməsi əlbəttə ki, qəbul edilən deyil. Terrorizm müasir dövrün ən təhlükəli təzahürərindən biridir və müasir dünya bunun acı nəticələrini hələ də yaşayır. Terrorizm siyasi, dini, ideoloji və iqtisadi məqsədlərə çatmaq üçün qeyri-qanuni əməllərin, zorakılığın, gücün, hədənin tətbiq olunmasıdır. Müasir dünyanın toqquşduğu əsas və təhlükəli problemlərdən olan terrorizm daha çox siyasi, etnik, dini və s. zəminində yaranır. Əlbəttə ki, bu siyasi, iqtisadi və mənəvi ziyanla nəticələnir və hər bir dövlət, hər bir insan bunun qurbanına çevirilə bilər.

Təbii ki, real həyatda terror aktlarından da haç Günahsız insanlar, dövlət adamları ziyan çəkir və siyasi, etnik, dini və s. zəminində yaranan terrorların şahidi olur. 2001-ci 11 sentyabr hadiselerindən artıq 24 il ötür. 24 il bundan əvvəl dünya yeni bir facie ilə üz-üzə gəldi. Terrorun ən müdhiş formalarından biri Amerikanın Nyu-York şəhərində baş verdi. XXI əsrin başlanğıcında baş vermiş bu hadisə terrorun yeni bir mərhələyə daxil olduğunu göstərdi. 2001-ci ilin sentyabrın 11-də Əl-Qaide terror təşkilatı tərəfindən ABŞ-in Nyu-York və Vaşinqton şəhərlərindəki hədəflərə qarşı həyata keçirilən terror aktları terorizmin iç üzünə bir daha dünyaya göstərdi. "American Airlines" (Amerika hava yolları) şirkətinə məxsus sərnişin təyyarəsi Nyu-Yorkda yerləşen Dünya Ticarət Mərkəzinin Şimal qülləsinə çırıldı. Daha sonra isə Cənub qülləsi bənzər hückuma məruz qaldı. Binaların aşmasına səbəb baş vermiş güclü yanğınlardı.

Mənbələrdə də qeyd olunduğu kimi, bu həcumun əsas məqsədi sadəcə binalar, hətta bina və təyyarələrdəki mənlərlə Günahsız qurbanın vətənindən dərhal qurbanlaşdırmaq və dövlətə qarşıdır. 2001-ci ilin sentyabrın 11-də Əl-Qaide terror təşkilatı tərəfindən ABŞ-in Nyu-York və Vaşinqton şəhərlərindəki hədəflərə qarşı həyata keçirilən terror aktları terorizmin iç üzünə bir daha dünyaya göstərdi. "American Airlines" (Amerika hava yolları) şirkətinə məxsus sərnişin təyyarəsi Nyu-Yorkda yerləşen Dünya Ticarət Mərkəzinin Şimal qülləsinə çırıldı. Daha sonra isə Cənub qülləsi bənzər hückuma məruz qaldı. Binaların aşmasına səbəb baş vermiş güclü yanğınlardı.

Mənbələrdə də qeyd olunduğu kimi, bu həcumun əsas məqsədi sadəcə binalar, hətta bina və təyyarələrdəki mənlərlə Günahsız qurbanın vətənindən dərhal qurbanlaşdırmaq və dövlətə qarşıdır. 2001-ci ilin sentyabrın 11-də Əl-Qaide terror təşkilatı tərəfindən ABŞ-in Nyu-York və Vaşinqton şəhərlərindəki hədəflərə qarşı həyata keçirilən terror aktları terorizmin iç üzünə bir daha dünyaya göstərdi. "American Airlines" (Amerika hava yolları) şirkətinə məxsus sərnişin təyyarəsi Nyu-Yorkda yerləşen Dünya Ticarət Mərkəzinin Şimal qülləsinə çırıldı. Daha sonra isə Cənub qülləsi bənzər hückuma məruz qaldı. Binaların aşmasına səbəb baş vermiş güclü yanğınlardı.

2001-ci ilin 11 sentyabr hadisələri göstərdi ki, dünyanın ən yüksək inkişaf etmiş və en böyük hərbi güce malik ölkəsi olan ABŞ-da dehşətli terror tərəfdildi. Minlərlə insan və terrorun qurbanı oldu. Və bu terrorda yeni bir metoddan istifadə olundu, həvəsliq vətənindən məlki və hərbi xarakterli ictimai-siyyəsi əhəmiyyət daşıyan obyektlərə zərbələr endirildi. 11 sentyabr terroruna ilk reaksiya verən dövlətlərdən biri Azərbaycan olmuşdur.

DÜNYANIN ƏN TANINMIŞ TERROR TƏŞKİLATLARI

Azərbaycan da zaman-zaman terrordan əziyyət çəkən dövlət olub. Göründüyü kimi, real həyatda terror aktlarından daha çox Günahsız kütə, dövlət adamları ziyan çəkir. Terrorçuluq cinayətkarlığın ən təhlükəli formalarından biridir. Terrorizm siyasi, dini, ideoloji, iqtisadi məqsədlərə çatmaq üçün qeyri-qanuni zorun, gücün, hədənin tətbiq olunması formasıdır. Tariixdə bellidir ki, 1883-cü ildə İrəvan şəhərinin 18. 766 nəfər əhalisinin 15. 992 nəfəri, 1866-cı ildə isə 27. 246 nəfərindən 23. 626

Dünyanı təhdid edən terrorizm

3 minə yaxın vətəndaşın ölümü ilə nəticələnən 11 sentyabr terroru

nəfəri, yəni 85,2 % azərbaycanlı olmuşdur. Böyük Ermenistan yaratmaq xülyasında olan ermənilərin həqiqi vətəni Rusiya hüdudlarından kənarda, daha doğrusu Kiçik Asiyada yerləşir. Tarixdə heç bir dövlətçiliyi olmayan ermənilər zaman-zaman xalqımıza qarşı terror aktları tərədiblər. Azərbaycan xalqı 200 il ərzində erməni mülkəti şovinistlərinin davamlı olaraq etnik təmizləmə, aqşağımaz terror aktlarına və soyqırımı siyasetinə məruz qalmış, Günahsız insanlar, qocalar, uşaqlar, hətta, hamile qadınlar insanlıq sığmanın amansızlıqla, qəddarlıqla qətlə yetirilmişdir. Təəssüf ki, hələ də nüfuzlu beynəlxalq qurumlar və qüdrətli dövlətlər erməni terror təşkilatlarının töretdikləri vandal aktları ciddi münasibət bildirməmiş, terrorizmə qarşı mübarizədə həmçən nümayiş etdirməmişlər.

Dünyanın ən tanınmış terror təşkilatları sırasında Ermənistanın ASALA terror təşkilatının da yer aldığı hamıya bellidir. ASALA, MAQ, "Erməni İttifaqı", "Erməni Azadlıq Cəbhəsi" terror təşkilatları ilə yanaşı, "Armenakan", "Hnəcak", "Daşnakstut" partiyalarının da programının əsasını terrorizm, terror əsasları təşkil edir. XIX əsrin sonları və XX əsrin bu ve digər erməni terror təşkilatları Azərbaycanda və Türkiyədə dehşətli terror aktları töretdi, on minlərlə Günahsız insanı xüsusi amansızlıqla qətlə yetirmiş və ya ömürlük şikət qalmalarına səbəb olmuşlar.

YUXARI DAİRƏLƏRDƏN SÜI-QƏSD SİFARIŞ

1988-ci ildə Ermənistan SSR-dən gəlmiş erməni mülətçi emissarlarının təşkilatçılığı ilə Xankəndində ermənilər Qarabağın Azərbaycandan qoparılarlaq Ermənistana verilmesi tələbi ilə icazəsiz mitinqlərə başlanılıb. İlk mitinq 13 fevral 1988-ci ildə Xankəndinin mərkəzi meydanında təşkil olunub. 20 fevralda Xankəndi mərkəzi xəstəxanasında praktika keçən iki azərbaycanlı tələbə qız ermənilər tərəfindən zorlanıb. 2 gün sonra isə Ağdamdan yüzlərlə azərbaycanlı genç bunun qisasını almaq üçün Xankəndinə yürüş edib və onların karşısına Əsgerəndə silahlı ermənilər və rus əsgərləri tərəfindən kəsilib. Baş verən qarşılurmada iki azərbaycanlı qətlə yetirilib və çoxlu sayıda insan isə yaralanıb. Bu gənclər sonradan illərlə davam edəcək Qarabağ münaqışının ilk qurbanları olublar. Bu bir daha ermənilərin terrorçu olduğunu sübut edən dəlillərdir. Belə ki. 1988-ci ilin yayında Xankəndi Uşaq Xəstəxanasında həkim-rentgenoloq işləyən əslen ağdamlı şəxs ermənilər tərəfindən xəstəxananın həyətində döyürlər, qətlə yetirilib. 28 iyun 1989-cu il tarixində ermənilər tərəfindən Bədara qəsəbesindən Meşəliya gedən şosse yoluna qoyulmuş partlayıcı qurğunun işə düşməsi nəticəsində maşındakı 6 nəfər məlki azərbaycanlı ağır yaralanıb. 1990-ci il may ayında Bakı-Xankəndi qatarı və Xankəndi-Ağdam avtobusu partladılıb. 1990-ci ilin iyundan xankəndili Əşrəf və Ələmşah adlı iki qardaş 336-ci moto-atıcı alayıq qarşısında diri-dirə yandırılıb. 5 sentyabr 1991-ci ildə Xankəndideki radio-televiziya

stansiyası partladılıb. Bu gənə kimi bu hadisədə əli olanların adları məlum deyil. Tarixi mənbələrə hər dəfə nəzər salıqda dehşətli faktlar insanı susdurur. 1991-ci il yanvarın 5-də Kərkicahan erazisində ermənilər tərəfindən hücumlar olunur. Beləcə, qəsəbə 3 nəfəri itirir. Lakin erməni tərəfindən də, çoxlu itkilər olur. 1991-ci il 9 yanvar tarixində Baqmanyan Akop Qavruşoviç və Antonyan Artuşa Qriqoroviç tərəfindən DQMV-nin Daxili İşlər İdarəsinin reisi general mayor V. Kovalyovun həyatına sui-qəsd edilmişdir. Buna səbəb kimi onun azərbaycanlıları müdafiə etməsi və sui-qəsdin yuxarı dairelərdən sifariş olunması göstərilmişdir. 1989-cu ilin oktyabr ayında evine qayıdan iki nəfər Kərkicahan sakını güllələnmişdir. 1991-ci il fevralın 4-de ermənilər azərbaycanlıları yaşayan bir neçə binanı partladı, güllələyiblər. 1991-ci ilin yayında Xankəndi-Şuşa avtomobil yolunda SSRİ DİN Daxili Qoşunlar mayoru L. Xomic qətlə yetirilmişdir. 24 fevral 1991-ci ildə Şuşanın Ağdam rayonuna gedən "PAZ-3205" dövlət nömrə nişanlı avtobus şəhər erazisində partladılmış, nəticədə 7 nəfər vəfat etmişdir. Həmçinin ermənilər bu zaman ərzində oğurluq və talançılıq işlərinə də, əl atıblar. İllər əzəmətindən demək olar ki, hər bir yerində ermənilər tərəfindən töredilən bu və ya digər faciələri, qətləmələr yaşmışdır. Vurğulamaq yerinə düşər ki, sovet hakimiyəti qurulduğundan sonra Azərbaycan SSR Mərkəzi İcraiyyə Komitəsi 1923-cü il iyulun 7-də "Dağlıq Qarabağ Müxtər Vilayətinin yaradılması haqqında" dekret verib və həmin dekretle Xankəndi vilayətin mərkəzi elan olunub. 1923-cü ilin sentyabrında şəhər Stepan Şəumyanın adı ilə "Stepanakert" adlandırılıb. Bu, erməni özbaşınlığı, erməni saxtakarlığıdır. Tarixi ədalət hər zaman berpa olunur. 1991-ci ildə Azərbaycan SSR Ali Sovetinin qərarı ilə şəhərin əvvəlki, "Xankəndi" adı berpa edilib.

ERMƏNİPƏRƏST QÜVVƏLƏRİN HİMAYƏCİLƏRİNİN ƏMƏLLƏRİ

Yaşadığımız tarix göstərir ki, erməni terrorlərinin ölkəmizdə sayı-hesabı yoxdur. Mənfur qonşularımız bize qarşı məkəli, çirkin niyyətlini həyata keçirmişdilər. Hələ sovet dövründə yaşadığımız illərdə 8 sentyabr 1984-ci ildə Bəkida 106 sayılı sərnişin avtobusunun erməni terrorçusu Henrix Vartanov tərəfindən partladılması zamanı iki uşaq anası olan Surxalizade Fatma hələk olmuş, üç nəfər yaralanmışdır. Hadisə o vaxt SSRİ-nin xüsusi xidmət orqanları tərəfindən terror aktı kimi deyil, onunla Vartanovla müdürüyyət arasında olan narazılıq kimi qiymətləndirildi. Hadisənin təşkilatçısı olan Henrix Vartanov psixi xəstə kimi qəbul edilərək hebsən azad edilərək məcburi psixi müalicəyə göndərildi. Əlbəttə ki, bu ermənipərəst qüvvələrinin himayəçilərinin əməlli id. 16 sentyabr 1989-cu ildə erməni terrorçuları Tbilisi-Bakı reysi ilə işləyən sərnişin avtobusunu partlatmışlar. 5 adam hələk olmuş və 25 nəfər ya-

ralanmışdır. 13 fevral 1990-ci ildə Yevlax-Laçın yolunun 105-ci km-də "Şuşa-Bakı" marşrutu ilə hərəkət edən avtobus partladılmış, nəticədə 13 nəfər ağır yaralanmışdır. 24 mart 1990-ci ildə "Noraşen-Bakı" yolunun 364-ci km-də dəmir yolu partladılmış, nəticədə təplovoz və 3 vagon partladılmış, 150 metrdən çox dəmir yolu xətti yararsız halə düşmüşdür. Bu siyahını artırmaq üçün əsas deliller çoxdur. Hər bir terror aktında insan ölümü diqqəti çəkir.

ŞUŞANIN XƏLFƏLİ KƏNDİ - 41 SƏRNİŞİN VƏ 3 EKİPAJ ÜZVÜ

1992-ci il yanvarın 28-də Ağdamdan Şuşaya üçan "Mi-8" məlki helikopterin erməni terrorçuları tərəfindən Xankəndi istiqamətində qumbaraataqla vurulması terrorun acı nəticəsidir. Terror hadisəsi Şuşanın Xəlfəli kəndi yaxınlığında baş vermiş, hadisə nəticəsində ek-səriyyəti qadın və uşaqlardan ibarət 41 sərnışın və 3 ekipaj üzvü, ümumilikdə 44 nəfər həlak olmuşdur. 44 nəfərin həlak olunması erməni faşist ideologiyasını bir daha üzə çıxarıb. Xatırladıq ki, hadisədən iki ay əvvəl - 20 noyabr 1991-ci ildə ermənilərin Xocavənd rayonunun Qarakənd kəndi yaxınlığında "Mi-8" helikopterini atəşə tutması nəticəsində Azərbaycanın bir çox dövlət xadimləri və jurnalistlər həlak olmuşdular. Həlak olanların arasında dövlət katibi Tofiq İsmayılov, baş prokuror İsmət Qayıbov, dövlət müşaviri, sabiq daxili işlər naziri Mehəmməd Əsədov, Azərbaycan Dövlət Televiziyanın jurnalisti Ali Mustafayev və başqaları var idi. Ümumilikdə qəza nəticəsində 22 nəfər həlak olmuşdu. İnsan tələfatları ilə nəticələnən və güclü psixoloji gərginliklər yaşıdan terrordan Azərbaycan əziyyət çəkən dövlətlər sırasındadır.

KONVENSİYALARIN KOBUD ŞƏKİLDƏ POZULMASI

Bu terror aktları qəddar, faşist xisliyi əmələndir ki, xalqımız bunu yaşayır. 44 günlük Vətən müharibəsində de xalqımız ermənilərin təcavüzkar siyaseti ilə üz-üzə qaldı. Müharibə getməyən ərazilərimizdə Gəncədə, Mingçevir də, Bərdədə yaşından asılı olmayaraq uşaq da, gənc də, qoca da bu terrorların acı nəticəsini yaşaymış oldu. 30 ilə yaxın bir zamanda beynəlxalq hüququn tələb və təkidlərinə məhəq qoymayan beynəlxalq konvensiyalara zidd toplaşdırıcı silahlarla 44 günlük müharibə Gəncə, Tərtər, Mingçevir kimi yerlərdə məlki əhalinin kompakt yaşadığı ərazilərə raket zərbələri endirməsi Ermənistan hökumətinin təcavüzkar, terrorçu sırasında xəbər vermiş oldu. Qocaya, cavana, uşaq qıyan erməni müharibə qanunları belə pozaraq çirkin niyyətləri ilə tarixən nəyə xidmət etdiklərini bir daha göstərdi. Döyüş meydanında sarsıcı məglubiyətə uğrayan Ermənistanın cəbhə xəttindən uzaqda yerləşən yaşayış məntəqələrini və məlki obyektləri hədəfə almış dünyanın, dünya KİV-lərinin döyüş meydanında iştirak etdiyi bir zamanda baş verirdi. Bütün olayıları dəqiqliklə işqalandıran KİV-lər Azərbaycanın haqlı mövqeyinə göz yuma bilmirdilər. Ermənistan tərəfindən həyata keçirilən terror aktları və müharibə cinayətlərinə etinasiyliq göstəriləmədi. Vicdanla öz vəzifələrini yerinə yetirənlər Azərbaycanın temas xəttindən uzaqda yerləşən şəhərlərini raket atəşə tutmasını, nəticədə çox sayıda məlki şəxsin həyatının itirməsinin şahidinə çevrildilər. Bu tarixdə: erməninin terrorçuluq əməllərinin izi və tarixi. Yatmış insanlara qarşı iyirmi birinci yüzillikdə tərədilən terror insanlıq eleyhini olan cinayətdir. Lənnetlənmiş erməni əməllərinin izi Azərbaycan tarixinin hər səhifəsinə görür.

Zümrüd BAYRAMOVA

www.sesqazeti.az